

Drept civil. Obligațiile

Caiet de seminar

NEAMȚ, IOAN ILIEȘ

- **Educație și formare:** studii universitare de doctorat, Facultatea de Drept, Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca (2013-prezent); studii universitare de masterat, disciplina Dreptul național și european al afacerilor, Facultatea de Drept, Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca (2012-2013).
- **Experiență profesională:** colaborator extern la materia Drept comercial internațional, Facultatea de Drept, Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca (începând cu februarie 2016); *visiting judge* la Curtea Europeană a Drepturilor Omului (1 august 2013-31 octombrie 2013); judecător la Judecătoria Baia Mare (2013-prezent), vicepreședinte al UNJR (2015-prezent).
- **Activitate de cercetare științifică:** *Class action la porțile cetății! (?)*, în „Liber Amicorum Liviu Pop. Reforma dreptului privat român în contextul federalismului juridic European”, Ed. Universul Juridic, București, 2015; *Aspecte generale legate de competența judecătorului stagiar*, în Revista română de dreptul afacerilor nr. 4/2014; *Considerații generale cu privire la acțiunea reglementată de art. 12 și 13 din Legea nr. 193/2000. Analiză de drept comparat*, în Revista română de drept privat nr. 6/2013.

TOMA-DĂUCEANU, LAURA

- **Educație și formare:** studii universitare de doctorat, cu titlul tezei: „Rezoluțiunea unilaterală”, Facultatea de Drept, Universitatea din București (2010-2013); studii universitare de masterat, la disciplina Drept privat general, Panthéon-Sorbonne, Université Paris, (2009-2010).
- **Experiență profesională:** Activitate de seminarizare la materia Drept civil (drepturi reale și teoria generală a obligațiilor), Facultatea de Drept, Universitatea din București (2010-prezent), Judecător la Judecătoria Sectorului 6 București (2014-prezent).
- **Activitate de cercetare științifică:** *Prejudiciul cauzat prin pierderea unei șanse*, în Curierul judiciar nr. 10/2011; *Excepția de neexecutare*, în Studii și Cercetări Juridice Europene – Conferința internațională a doctoranzilor în drept, Ed. Universul Juridic, Timișoara, 2013; *Folosirea ca mijloc de probă a actelor oficiale străine în procesul civil* (coautor împreună cu Ioan-Luca Vlad), în Revista română de drept privat nr. 6/2014.

**Ioan Ilieș Neamț
Laura Toma-Dăuceanu**

**Drept civil. Obligațiile
Caiet de seminar**

**Universul Juridic
București
-2016-**

Editat de **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Copyright © 2016, **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin

S.C. Universul Juridic S.R.L.

Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul scris al

S.C. Universul Juridic S.R.L.

**NICIUN EXEMPLAR DIN PREZENTUL TIRAJ NU VA FI
COMERCIALIZAT DECÂT ÎNSOTIT DE SEMNĂTURA ȘI
ȘTAMPILA EDITORULUI, APLICATE PE INTERIORUL
ULTIMEI COPERTE.**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

NEAMȚ, IOAN ILIEȘ

Drept civil : Obligațiile : caiet de seminar / Ioan Ilieș Neamț, Laura Toma-Dăuceanu. - București : Universul Juridic, 2016

ISBN 978-606-673-842-2

I. Toma-Dăuceanu, Laura

347(498)(075.8)

REDACȚIE: tel./fax: **021.314.93.13**
tel.: **0732.320.666**
e-mail: **redactie@universuljuridic.ro**

DEPARTAMENTUL tel.: **021.314.93.15**
DISTRIBUȚIE: fax: **021.314.93.16**
e-mail: **distributie@universuljuridic.ro**

www.universuljuridic.ro

Tema nr. 1. Obligațiile civile. Aspecte generale

Întrebări-cheie:

1. *Ce este obligația civilă? (1, a)*
2. *Care sunt elementele obligației civile? (1, b)*
3. *Cum pot fi clasificate obligațiile civile? (1, c)*
4. *Care sunt izvoarele obligațiilor civile? (2)*
5. *Ce este un contract? (3, a)*
6. *Ce deosebiri există între diferite tipuri de contracte? (3, b)*

I. Aspecte teoretice

1. Aspecte generale legate de obligațiile civile

- a. Noțiune
- b. Structura obligației civile
- c. Clasificarea obligațiilor civile

2. Izvoarele obligațiilor civile

- a. Considerații generale
- b. Clasificare

3. Contractul ca izvor de obligații civile

- a. Considerații generale privind contractul ca izvor de obligații civile
- b. Clasificarea contractelor

II. Aspecte practice

1. Teste-grilă

2. Spețe

Obligațiile civile. Aspecte generale

I. Aspecte teoretice

1. Aspecte generale legate de obligațiile civile

a. Noțiuni

Art. 1.164 C. civ.: „*Obligația este o legătură de drept în virtutea căreia debitorul este ținut să procure o prestație creditorului, iar acesta are dreptul să obțină prestația datorată*”.

1. Obligația civilă presupune întotdeauna o legătură între cel puțin două persoane.
2. Orice obligație civilă are o latură activă și o latură pasivă.

b. Structura obligației civile

Obligația civilă are *patru* elemente componente: părțile, conținutul, obiectul și sancțiunea.

b.1. Părțile

Părțile raportului juridic obligațional sunt *persoanele fizice* sau *juridice* între care se naște legătura juridică.

Partea îndreptățită la prestație are calitatea de subiect activ în raportul juridic obligațional și poartă, generic, denumirea de **creditor**. Creditorul trebuie să fie determinat sau determinabil (de exemplu, beneficiarul unei stipulații pentru altul care nu era încă născut la data stipulației).

Partea obligată să procure prestația pentru subiectul activ are calitatea de subiect pasiv și se numește, generic, **debitor**. Debitorul este întotdeauna o persoană determinată.

Părțile pot avea și alte denumiri, specifice, în funcție de raportul juridic obligațional concret. Astfel, în contractul de vânzare acestea se numesc vânzător și cumpărător, în contractul de donație, donatar și donator etc.

Atunci când fiecare parte este, în cadrul aceluiași raport juridic obligațional, atât creditor, cât și debitor suntem în prezența unui **raport juridic de obligații bilaterale**.

- ✍ Exemplul 1: A îi vinde lui B un autoturism. În cadrul raportului juridic obligațional născut din contractul de vânzare A este creditorul prețului și debitorul obligației de predare, iar B este creditorul obligației de predare și debitorul obligației de plată a prețului.

Atunci când una dintre părți este doar creditor, iar cealaltă doar debitor, suntem în prezența unui **raport juridic de obligații unilaterale**.

✍ Exemplul 2: A îi donează lui B un autovehicul. Din raportul juridic obligațional ce își are izvorul în contractul de donație se nasc obligații numai în sarcina donatorului, respectiv lui A. A este ținut să transfere proprietatea autovehiculului și să îl predea lui B. În schimb, B nu are niciun fel de obligații patrimoniale.

De regulă, raporturile juridice sunt de obligații bilaterale.

b.2. Conținutul

Drepturile de creanță sau drepturile potestative, după caz, precum și obligațiile corelative acestora formează conținutul raportului juridic obligațional.

Conținutul poate fi **simplic**, atunci când o parte are doar drepturi, iar cealaltă doar obligații (exemplul 2) sau **bilateral**, atunci când toate părțile au atât drepturi, cât și obligații (exemplul 1).

De asemenea, conținutul poate fi unul **subiectiv**, atunci când drepturile de creanță ori potestative și obligațiile corelative sunt determinate prin voința părților, sau **obiectiv**, atunci când acestea sunt determinate prin norme legale imperative (poate fi vorba de norme imperative în materia actelor juridice sau a faptelor juridice).

b.3. Obiectul (art. 1.226 C. civ.)

Obiectul obligației este prestația (conduita concretă) la care se angajează debitorul. Acesta, sub sancțiunea nulității absolute, trebuie să fie determinat sau determinabil și licit.

Prestația poate să constea într-o *acțiune* (pozitivă) sau *inacțiune* (negativă). Atunci când constă într-o acțiune, prestația poate să fie de **a da** sau de **a face**. Când prestația este negativă, suntem în prezența unei obligații de **a nu face**.

Prestația de a da presupune transmiterea (de exemplu, vânzarea) sau constituirea (de exemplu, un drept de uzufruct) unui drept real în patrimoniul creditorului.

Prestația de a face este orice altă obligație pozitivă, alta decât obligația de a da (de exemplu, obligația locatorului de a asigura folosința bunului).

Prestația de a nu face constă în îndatorirea debitorului de a se abține de la o anumită conduită la care ar fi fost îndreptățit în lipsa raportului juridic obligațional.

✍ Exemplul 3: A se obligă contractual față de B să nu construiască pe terenul aflat în apropierea casei lui B. Obligația lui B, de a nu construi, are ca obiect o prestație de a nu face.

Nu uita!

Obiectul obligației \neq obiectul contractului \neq obiectul derivat al contractului
Obiectul contractului = operațiunea juridică (de exemplu, vânzarea, locațiunea, împrumutul etc.) convenită de părți, astfel cum reiese aceasta din ansamblul drepturilor și obligațiilor contractuale.
Obiectul derivat al contractului = bunul material asupra căruia poartă dreptul cu privire la care contractează părțile.

b.4. Sancțiunea

Ca element constitutiv al obligației civile, sancțiunea reprezintă *ansamblul mijloacelor aflate la îndemâna creditorului pentru realizarea voluntară sau silită a prestației la care este ținut debitorul, precum și mijloacele aflate la îndemâna debitorului pentru a se libera de obligație, atunci când creditorul refuză să primească plata.*

Atunci când creditorul are la îndemână atât mijloace defensive, cât și mijloace ofensive de realizare a creanței, obligația civilă este una *perfectă*. Există însă și obligații civile care nu sunt însoțite de sancțiune, denumite *obligații naturale*. În cazul acestora, creditorul poate doar să refuze restituirea plății în cazul în care debitorul a realizat plata voluntar, însă nu poate cere constrângerea debitorului în acest sens (art. 1.471 C. civ.).

Mijloacele ofensive aflate la dispoziția creditorului sunt (exemplificativ):

- *punerea în întârziere a debitorului* – notificarea scrisă, comunicată debitorului prin executor sau orice alt mijloc, care asigură dovada comunicării (inclusiv prin introducerea unei acțiuni în justiție), prin care i se solicită ferm acestuia executarea și i se acordă un termen de executare;
- *acțiunea în justiție* – mijlocul procesual prin care creditorul îl cheamă pe debitor în fața instanței și solicită obligarea acestuia la realizarea prestației;
- *executarea silită* – mijlocul procesual prin care creditorul, apelând la concursul organelor de executare, își realizează creanța prin urmărirea bunurilor și creanțelor aflate în patrimoniul debitorului;
- *daunele moratorii* – sumele de bani pe care debitorul este obligat să le plătească pentru neexecutarea la termen a obligației;
- *daunele compensatorii* – sumele de bani pe care debitorul este obligat să le plătească în cazul în care nu execută în natură obligația. Nu sunt incidente în cazul obligației de plată a unei sume de bani. Nu se cumulează cu executarea în natură. De regulă, se pot cumula cu daunele moratorii.
- *penalitățile* – sumele de bani pe care debitorul este ținut să le plătească pe zi de întârziere în cazul neexecutării unei obligații de a face sau a nu face.

Nu uita!

1. Nu se poate solicita acordarea unor daune compensatorii pentru neîndeplinirea obligației de plată a unei sume de bani. Ar însemna înlocuirea unei sume de bani cu altă sumă de bani.
2. Daunele compensatorii, pentru că înlocuiesc prestația inițială, nu se pot cumula cu executarea în natură, se pot însă cumula, după caz, cu daunele moratorii.

Mijloacele juridice aflate la îndemâna debitorului pentru a se libera de datorie sunt (exemplificativ):

- *punerea în întârziere a creditorului* – actul juridic unilateral prin care debitorul solicită creditorului să primească plata, în cazul în care acesta o refuză nejustificat;
- *oferta reală de plată urmată de consemnare* – somarea creditorului să primească plata, iar în caz de refuz consemnarea sumei la dispoziția creditorului, conform procedurii prevăzute de art. 1.006-1.013 C. pr. civ.;
- *consemnarea bunului* – depozitarea bunului pe cheltuiala și riscul creditorului, când acesta refuză nejustificat primirea plății.

c. Clasificarea obligațiilor

c.1. După izvorul lor

i. *Obligații contractuale, cvasicontractuale, delictuale și cvasidelictuale*

Această clasificare, avându-și originea în dreptul roman, a fost prevăzută expres de vechiul Cod civil, însă a fost abandonată de noul Cod.

a. obligațiile contractuale: acele obligații născute dintr-un acord dintre două sau mai multe persoane, încheiat pentru a constitui sau stinge un raport juridic.

b. obligațiile cvasicontractuale: obligațiile izvorâte dintr-un fapt licit și voluntar (îmbogățire fără justă cauză, plată nedatorată sau gestiune de afaceri).

c. obligațiile delictuale: obligațiile născute din fapte ilicite prejudiciabile săvârșite cu intenție.

d. obligații cvasidelictuale: obligații izvorâte din fapte ilicite prejudiciabile săvârșite din culpă (neglijență sau imprudență).

Clasificarea este inexactă, întrucât cvasicontractele nu au la bază un acord de voință, astfel că nu prezintă nicio legătură cu contractele, și este inutilă, întrucât distincția dintre fapte ilicite săvârșite cu intenție și din culpă nu prezintă nicio relevanță în materia răspunderii civile delictuale, unde limita răspunderii este dată de întinderea prejudiciului, iar nu de forma de vinovăție.

ii. *Obligații născute din acte juridice și obligații născute din fapte juridice*

a. obligațiile născute din acte juridice: obligațiile născute din acte juridice unilaterale și din contracte. Specific acestor obligații este că ele se nasc ca urmare a unei manifestări de voință realizate cu intenția de a produce efecte juridice.

b. obligații născute din fapte juridice: obligații născute din fapte juridice licite sau ilicite. Specific acestor obligații este că manifestarea de voință care stă la baza lor este realizată fără intenția de a produce efecte juridice, acestea producându-se în temeiul legii.

c.2. după obiect

i. *Obligații de a da, a face și a nu face*

a. obligația de a da: obligația de a constitui (de exemplu, un drept de uzufruct) sau transmite un drept real (de exemplu, dreptul de proprietate). De principiu, dreptul de

I. Aspecte teoretice

proprietate se transmite *ope legis* la momentul încheierii contractului, în cazul bunurilor individual determinate, și la individualizare, în cazul bunurilor de gen, fără a mai fi necesară vreo manifestare de voință din partea debitorului obligației [art. 1.273 alin. (1) C. civ.]. Excepție fac imobilele înscrise în cartea funciară, în cazul cărora dreptul de proprietate se transmite numai prin înscrierea în cartea funciară [art. 885 alin. (1) C. civ.].

Efectul constitutiv al înscrierilor în cartea funciară a fost însă amânat, conform art. 56 din Legea nr. 71/2011, până la finalizarea lucrărilor de cadastru pentru fiecare unitate administrativ-teritorială și deschiderea, la cerere sau din oficiu, a cărților funciare pentru imobilele respective.

a. obligația de a face: orice altă obligație pozitivă, alta decât obligația de a da. Spre exemplu, obligația locatorului de a asigura folosința, obligația de a da o sumă de bani, obligația de predare a unui lucru etc.

b. obligația de a nu face: interdicția de a avea o anumită conduită, la care altfel debitorul ar fi fost îndreptățit. Spre exemplu, obligația de confidențialitate, obligația de a nu planta la o distanță mai mare de 2 m de linia de hotar etc.

Nu se confundă obligația de a nu face specifică raportului juridic obligațional cu obligația de a nu face, opozabilă *erga omnes*, corelativă drepturilor reale principale. Obligația **corelativă dreptului real** este una **generală și abstractă**, ce presupune obligația *de a nu face nimic de natură să aducă atingere exercițiului dreptului real*, în timp ce obligația **corelativă dreptului de creanță** este una **concretă**, și anume *de a nu face ceva ce ar fi putut să facă dacă nu și-ar fi asumat această obligație*.

ii. **Obligații de mijloace și obligații de rezultat** (art. 1.481 C. civ.).

a. obligații de rezultat: raportul juridic obligațional în cadrul căruia debitorul se obligă să obțină un anumit rezultat determinat (de exemplu, obligația de a plăti o sumă de bani sau de a preda un bun). În cazul acestor obligații debitorul nu este liberat decât dacă procură creditorului rezultatul promis.

b. obligații de mijloace: raportul juridic obligațional în cadrul căruia debitorul se obligă să depună toate diligențele necesare și posibile pentru a procura creditorului un anumit rezultat (de exemplu, obligația medicului de a-l vindeca pe pacient, obligația avocatului de a câștiga un proces). În cazul acestor obligații debitorul este liberat dacă probează că a depus toate diligențele pentru a atinge rezultatul, chiar dacă acesta nu a fost atins.

În cazul obligațiilor de rezultat, pentru a se angaja răspunderea civilă a debitorului, este suficient să se probeze de către creditor faptul că rezultatul promis nu a fost atins sau existența creanței, dacă proba rezultatului promis nu este posibilă. În schimb, în cazul